

RODO w badaniach klinicznych

Piotr Zięcik, adwokat

Zalecenie GODO

- GODO dokumencie „Proponowany wykaz rodzajów przetwarzania, dla których wymagane jest przeprowadzenie oceny skutków dla ochrony danych” wskazano, że monitorowanie danych dotyczących zdrowia pacjentów uzasadnia przeprowadzenie procedury DPIA
- Zalecenie przeprowadzenia oceny ryzyka dla przetwarzania danych skierowane jest do podmiotów prowadzących badania kliniczne, a zatem zarówno do ośrodków (publicznych szpitali i prywatnych ośrodków badań klinicznych) jak i do firm CRO oraz spółek córek koncernów farmaceutycznych (działających jako CRO).
- W niektórych przypadkach uzasadnione będzie wykonanie procedury DPIA przez sponsorów na poziomie europejskim i objęcie w części tej oceny także operacji przetwarzania danych osobowych w Polsce.

Jakie dane osobowe przetwarzane są w badaniach klinicznych?

- dane osobowe uczestników badania klinicznego
- dane osobowe członków zespołu badawczego
- dane osobowe osób zgłaszających zdarzenia niepożądane (realizacja art. 37z i 37aa pr. farm.)

Dane osobowe uczestników

- Przetwarzane dane osobowe Uczestnika podlegają zakodowaniu przez badacza w ośrodku badawczym i sponsor otrzymuje od badacza wyłącznie informacje medyczne dotyczące Uczestnika badania rozpoznawanego tylko po kodzie.
- Badacz nie przekazuje sponsorowi badań klinicznych danych osobowych Uczestników ani nie przekazuje klucza do kodów nadanych Uczestnikom.
- Sponsor wysyła do ośrodka badawczego monitorów w celu sprawdzenia poprawności zapisów w elektronicznej dokumentacji badania (CRF) z dokumentami źródłowymi (np. dokumentacją medyczną)
- Monitor ma dostęp do danych osobowych Uczestnika, które wynikają z jego dokumentacji medycznej. Monitor nie utrwała danych osobowych Uczestników ani nie tworzy na ich podstawie bazy danych.
- Sponsor, za wyjątkiem monitora, ma dostęp wyłącznie do danych medycznych zebranych w trakcie badania klinicznego
- Odkodowania uczestnika badań klinicznych może dokonać, na polecenie sponsora, wyłącznie badacz, który dysponuje kluczem. Odkodowania uczestnika badania klinicznego nie może dokonać samodzielnie sponsor, który nie dysponuje kluczem do kodów.

Koncepcje przetwarzania danych osobowych Uczestnika

- Sponsor, ośrodek i badacz są samodzielnymi administratorami danych osobowych Uczestnika
- Sponsor nie przetwarza danych osobowych Uczestnika, administratorem jest wyłącznie Badacz i Ośrodek
- Sponsor, Ośrodek i Badacz są współadministratorami danych osobowych Uczestnika
- Sponsor jest administratorem danych osobowych Uczestnika, a Ośrodek i Badacz procesorami
- Sponsor i Ośrodek są administratorami danych osobowych Uczestników, a badacz jest procesorem Sponsora

Dane osobowe uczestników badania klinicznego

- Ośrodek przetwarza dane głównie w celu rozliczenia kosztów prowadzenia badania klinicznego – rozdzielenia kosztów między świadczenia gwarantowane pokrywane przez NFZ i inne świadczenia pokrywane przez sponsora
- Badacz przetwarza w celu prowadzenia badania, na zlecenie i w zakresie określonym przez sponsora

Dane osobowe uczestników badania klinicznego

- **Badanie kliniczne jest badaniem naukowym w rozumieniu art. 89 RODO**
motyw 161: Do celów wyrażenia zgody na udział w badaniach naukowych podczas prób klinicznych zastosowanie powinny mieć stosowne przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 536/2014
- RODO dopuszcza przetwarzanie danych szczególnych (danych wrażliwych o stanie zdrowia):
  - do celów badań naukowych (art. 9 ust. 2 pkt. j)
  - jest niezbędne ze względów związanych z interesem publicznym w dziedzinie zdrowia publicznego takich jak zapewnienie wysokich standardów jakości i bezpieczeństwa opieki zdrowotnej oraz produktów leczniczych lub wyrobów medycznych (art. 9 ust. 2 pkt. i)
- **W konsekwencji: nie potrzebna jest zgoda Uczestnika na przetwarzanie danych osobowych w badaniu klinicznym**

Dane osobowe Uczestników

– zgoda na przetwarzanie danych osobowych

- a jak wygląda to zagadnienie w prawie polskim?
- **§ 7 pkt. 13 rozp o DPK** - przed uzyskaniem świadomej zgody badacz przekazuje uczestnikowi informacje o konieczności wyrażenia zgody na przetwarzanie danych osobowych uczestnika badania klinicznego związanych z jego udziałem w badaniu klinicznym
- **§ 3 ust. 2 pkt. 9 i ust. 3 pkt. 10 rozp. w sprawie o wzorów dokumentów** - do wniosku do Prezesa Urzędu i KB dołącza się wzór formularza zgody na przetwarzanie danych osobowych uczestnika badania klinicznego związanych z jego udziałem w badaniu klinicznym
- **Uzasadniona nowelizacji ww. aktów prawnych w celu dostosowania do RODO**

Dane osobowe uczestników badania klinicznego

- **Badanie kliniczne jest badaniem naukowym w rozumieniu art. 89 RODO**

- Art. 89 – państwo członkowskie może przewidzieć wyjątki od realizacji praw, o których mowa w art. 15 (prawo dostępu), 16 (prawo sprostowania), 18 (ograniczenie przetwarzania) i 21 (sprzeciw).

- Sponsor nie ma dostępu do listy odkodowującej kody uczestników, co utrudnia lub uniemożliwia wykonanie obowiązków:
  - prawa do dostępu,
  - prawa sprostowania,
  - usunięcia,
  - prawa do przenoszenia danych,
  - prawa do wyrażenia sprzeciwu,
  - żądania ograniczenia przetwarzania danych

Dane osobowe Uczestnika

- Szeroka zgoda dla badań naukowych ponieważ często użycie w przyszłości danych nie jest znane w chwili zbierania zgody

motyw 33: W momencie zbierania danych często nie da się w pełni zidentyfikować celu przetwarzania danych osobowych na potrzeby badań naukowych. Dlatego osoby, których dane dotyczą, powinny móc wyrazić zgodę na niektóre obszary badań naukowych, o ile badania te są zgodne z uznanymi normami etycznymi w zakresie badań naukowych. Osoby, których dane dotyczą, powinny móc wyrazić zgodę tylko na niektóre obszary badań lub elementy projektów badawczych, o ile umożliwi to zamierzony cel

- Uczestnik powinien mieć możliwość wyboru „obszarów naukowych” lub „część projektu”

Dane osobowe Uczestnika

- RODO pozwala na użycie danych osobowych w badaniach naukowych w celach innych niż zostały zebrane
- art. 5.1.b - naukowcy mogą używać legalnie zebranych danych w innym celu, przy zachowaniu zasad bezpieczeństwa danych

Dane osobowe muszą być zbierane w konkretnych, wyraźnych i prawnie uzasadnionych celach i nieprzetwarzane dalej w sposób niezgodny z tymi celami; dalsze przetwarzanie do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych lub historycznych lub do celów statystycznych nie jest uznawane w myśl art. 89 ust. 1 za niezgodne z pierwotnymi celami („ograniczenie celu”)

Dane osobowe Uczestnika

- Zgody uzyskane dotychczas powinny pozostać ważne po zastosowaniu RODO
- motyw 161: Do celów wyrażenia zgody na udział w badaniach naukowych podczas prób klinicznych zastosowanie powinny mieć stosowne przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 536/2014
- motyw 171: Przetwarzanie, które w dniu rozpoczęcia stosowania niniejszego rozporządzenia już się toczy, powinno w terminie dwóch lat od wejścia RODO w życie zostać dostosowane do jego przepisów. Jeżeli przetwarzanie ma za podstawę zgodę w myśl dyrektywy 95/46/WE, osoba, której dane dotyczą, nie musi ponownie wyrażać zgody, jeżeli pierwotny sposób jej wyrażenia odpowiada warunkom RODO; dzięki temu administrator może kontynuować przetwarzanie po terminie rozpoczęcia stosowania RODO.

Dane osobowe Uczestnika

wyjątki dla badań naukowych:

- W razie zbierania danych nie od osoby, której dane dotyczą - nie stosuje się obowiązku informacyjnego, gdy udzielenie takich informacji okazuje się niemożliwe lub wymagałoby niewspółmiernie dużego wysiłku; w szczególności w przypadku przetwarzania do celów archiwalnych w interesie publicznym, do celów badań naukowych
- Prawo do bycia zapomnianym - nie stosuje się w zakresie w jakim przetwarzanie jest niezbędne do celów badań naukowych
- prawo do sprzeciwu - ograniczone, gdy przetwarzanie jest niezbędne do wykonania zadania realizowanego w interesie publicznym

Dane osobowe członków zespołu badawczego

- Zbierane są dane zwykłe
- Zachowanie zasady minimalizacji danych i ograniczenia przechowania danych

Problemy:

- Zbieranie CV członków zespołu badawczego przed podpisaniem umów
- Wysyłanie danych osobowych członków zespołu badawczego do sponsora, także do państw trzecich
- dokonywanie płatności bez zawierania umów

Dane osobowe członków zespołu badawczego

Możliwe rozwiązania:

- Przetwarzanie w celu wykonania umowy
- Uzyskanie stosownych zgód i wykonanie obowiązku informacyjnego

Wysyłanie danych do państw członkowskich i tych, które wskazane są w decyzji Komisji – nie wymaga dodatkowych mechanizmów legalizacji transferu danych osobowych

Wysyłanie danych do państw trzecich – wymaga zastosowania dodatkowych mechanizmów legalizacji transferu

dane osobowe osób zgłaszających zdarzenia niepożądane

- Dane zbierane na podstawie prawa - (realizacja art. 37z i 37aa pr. farm.)
- Dane o stanie zdrowia Uczestników oraz dane osób zgłaszających (dane zwykłe)
- Transfer do Sponsora, czasami do krajów trzecich:
  - decyzja Komisji Europejskiej stwierdzająca odpowiedni poziom ochrony (m.in. Argentyna, Kanada, Izrael, Szwajcaria)
  - zabezpieczenia wskazane w art. 46-47 RODO (wiążące reguły postępowania, standardowe klauzule, zatwierdzone kodeksy postępowania)
  - wyjątki wskazane w art. 49 RODO (zgoda, wykonanie umowy, ważny interes społeczny)

Prezentacja przygotowana na zlecenie POLCRO

piotr.ziecik@zflegal.pl

ZFLegal Zięcik, Miłowska i Partnerzy
ul. Pytlasińskiego11/1, 00-777 Warszawa
www.zflegal.pl

